

[46] Servius quamquam iam ūsū haud dubiē rēgnū possēderat, tamen quia interdum iactārī vōcēs ā iuvene Tarquiniō audiēbat sē iniussū populī rēgnāre, conciliātā prius voluntāte plēbis agrō, captō ex hostibus viritim dīvisō, ausus est ferre ad populum vellent iubērentne sē rēgnāre; tantōque cōnsēnsū, quantō haud quisquam alius ante, rēx est dēclārātus. 2 Neque ea rēs Tarquiniō spem adfectandī rēgnī minuit; immō eō impēnsius, quia dē agrō plēbis adversā patrum voluntāte sēnserat agī, crīminandī Servi apud patrēs crēscendīque in cūriā sibi occāsiōnem datam ratus est, et ipse iuvenis ardentis animī et domī uxōre Tullia inquitum animum stimulante. 3 Tulit enim et Rōmāna rēgia sceleris tragicī exemplum, ut taediō rēgum mātūrior venīret lībertās ultimumque rēgnū esset quod scelere partum foret.

4 Hic L. Tarquinius – Prīscī Tarquinī rēgis fīlius nepōsne fuerit parum liquet; plūribus tamen auctōribus fīlium ēdiderim – frātre habuerat Arruntem Tarquinium mitis ingenī iuvenem. 5 Hīs duōbus, ut ante dictum est, duae Tulliae rēgis filiae nupserant, et ipsae longē disparēs mōribus. Forte ita inciderat nē duo violenta ingenia mātūrimoniō iungerentur fortunā, crēdō, populī Rōmānī, quō diūturnius Servi rēgnū esset cōstituīque cīvitātis mōrēs possent. 6 Angēbātur ferōx Tullia nihil māteriae in virō neque ad cupiditātem neque ad audāciam esse; tōta in alterum āversa Tarquinium eum mīrārī, eum virum dīcere ac rēgiō sanguine ortum: spernere sorōrem, quod virum nacta muliebri cessāret audāciā. 7 Contrahit celeriter similitūdō eōs, ut ferē fit: malum malō aptissimum; sed initium turbandī omnia ā fēminā ortum est. Ea sēcrētīs virī aliēnī aduēfacta sermōnibus nūllīs verbōrum contumēliīs parcere dē virō ad frātre, dē sorōre ad virum; et sē rēctius viduam et illum caelibem futūrum fuisse contendere, 8 quam cum imparī iungī ut ēlanguēscendum aliēnā ignāviā esset; sī sibi eum, quō dīgna esset, dī dedissent virum, domī sē propediem vīsūram rēgnū fuisse, quod apud patrem videat. Celeriter adulēscentem suae temeritātis implet; 9 L. Tarquinius et Tullia minor prope continuātis fūneribus cum domōs vacuās novō mātūrimoniō fēcissent, iunguntur nuptiīs, magis nōn prohibente Serviō quam adprobante.

[47] Tum vērō in diēs infēstior Tullī senectūs, infēstius coepit rēgnū esse; iam enim ab scelere ad aliud spectāre mulier scelus. Nec nocte nec interdiū virum conquiēscere patī, nē grātuīta praeterita parricīdia essent: 2 nōn sibi dēfuisse cui nupta dīcerētur, nec cum quō tacita servīret; dēfuisse quī sē rēgnō dīgnū putāret, quī meminisset sē esse Prīscī Tarquinī fīlium, quī habēre quam spērāre rēgnū māllet. 3 ‘Sī tū is es cui nuptam esse mē arbitror, et virum et rēgem appellō; sīn minus, eō nunc pēius mūtāta rēs est quod istīc cum ignāviā est scelus. 4 Quīn accingeris? Nōn tibi ab Corinthō nec ab Tarquiniīs, ut patrī tuō, peregrīna rēgna mōlīrī necesse est: dī tē penātēs patriīque et patris imāgō et domus rēgia et in domō rēgāle solium et nōmen Tarquinium creat vocatque rēgem. 5 Aut sī ad haec parum est animī, quid frūstrāris cīvitātem? Quid tē ut rēgium iuvenem cōspicī sinis? Facesse hinc Tarquiniōs aut Corinthum; dēvolvere retrō ad stirpem, frātrī similior quam patrī.’ 6 Hīs aliīsque increpandō iuvenem instigat, nec conquiēscere ipsa potest sī, cum Tanaquil, peregrīna mulier, tantum mōlīrī potuisset animō, ut duo continua rēgna virō ac deinceps generō dedisset, ipsa rēgiō sēmine orta nūllum momentum in dandō adimendōque rēgnō faceret. 7 Hīs muliebribus instīctus furīis Tarquinius circumīre et prēnsāre minōrum māximē gentium patrēs; admonēre paternī beneficiī ac prō eō grātiā repetere; allicere dōnīs iuvenēs; cum dē sē ingentia pollicendō tum rēgis crīminibus omnibus locīs crēscere. 8 Postrēmō, ut iam agendaē reī tempus vīsum est, stipātus agmine armātōrum in forum inrūpit. Inde omnibus percussīs pavōre, in rēgiā sēde prō cūriā sedēns patrēs in cūriam per praecōnem ad rēgem Tarquinium citārī iussit. 9 Convēnēre extemplō, aliī iam ante ad hoc praeparātī, aliī metū nē nōn vēnisse fraudī esset, novitāte ac mīrāculō attonitī et iam dē Serviō āctum ratī. 10 Ibi Tarquinius maledicta ab stirpe ultimā ōrsus: servum servāque nātum post mortem indīgnam parentis suī, nōn interrēgnō, ut anteā, initō, nōn comitiīs habitīs, nōn per suffrāgium populī, nōn auctōribus patribus, muliebri dōnō rēgnū occupāsse. 11 Ita nātum, ita creātum rēgem, fautōrem infimī generis hominum ex quō ipse sit, odiō aliēnae honestātis ēreptum prīmōribus agrum sordidissimō cuique dīvisisse; omnia onera, quae commūnia quondam fuerint, inclīnāsse in prīmōrēs cīvitātis; instituisse cēnsū, ut insīgnis ad invidiam locuplētīōrum fortuna esset et parāta unde, ubi vellet, egentissimīs largīrētur.